

เรียนรู้วิถีเกษตรกรรมอย่างสร้างสรรค์
ด้วยการอ่านและลงมือทำด้วยตนเอง

กาหลาบ

๑

ปรัชญา รัศมีธรรมวงศ์ และ
จิรวรรณ โรจนพรทิพย์ ชื่อมูล

กุหลาบ ๑

คณาพร สัมฤทธิ์ล้วน เรียบเรียง

ปรัชญา รัตมีธรรมวงศ์ และ จิรวรรณ โจรนพรทิพย์ ข้อมูล

ลลนา มนัสสิริเกียรติ ภาพประกอบ

น่านมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จัดพิมพ์

ชุด เกษตรกรรมลองทำดู: กุหลาบ

คณาพร สัมฤทธิ์ล้วน เรียบเรียง

ปรัชญา รัศมีธรรมวงศ์ และ จีรพรรณ โรจนพรทิพย์ ข้อมูล

ลลนา มนัสสิริเกียรติ ภาพประกอบ

เมทนี สุคนธรักษ์, ดร.โชคชัย เอกทัศนาวรรณ

และ ฤทัย จงสฤษดิ์ บรรณาธิการที่ปรึกษา

จางวัฒนา พุ่มหิรัญ บรรณาธิการต้นฉบับ

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2558

ราคา 195 บาท

© ลิขสิทธิ์ 2558: สำนักพิมพ์น่านมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ปรัชญา รัศมีธรรมวงศ์.

กุหลาบ. -- (ชุด เกษตรกรรมลองทำดู). -- กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2558.

52 หน้า.

1. กุหลาบ -- การปลูก. I. จีรพรรณ โรจนพรทิพย์, ผู้แต่งร่วม II. ลลนา มนัสสิริเกียรติ, ผู้วาดภาพประกอบ.
III. ชื่อเรื่อง.

635.933372

ISBN 978-616-04-2114-5

กรรมการผู้จัดการ สุวดี จงสฤษดิ์วัฒนา ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ วาตรี สังสฤกษ์ ผู้จัดการสำนักพิมพ์ สุชาดา งามวัฒนจินดา
หัวหน้ากองบรรณาธิการ อัญมณี ทองเลิศ บรรณาธิการเล่ม มณีรัตน์ สกุลนิมิตร อัจฉริยะ ไยสูง หัวหน้ากองพิสูจน์อักษรและ
ตรวจสอบ ดวงพร วิญญูธรรมรัตน์ พิสูจน์อักษรและตรวจสอบ ศิริลยา ขุนทอง ภัทรวา นุชชะ ผู้จัดการฝ่ายศิลปกรรม
เบญจสิงห์ สมบุญ ผู้จัดการกองศิลปกรรม กฤษดา ส่งสงค์ ผู้ช่วยผู้จัดการกองศิลปกรรม สุนันท์ เพชรวาว คอมพิวเตอร์
กราฟิก จิตติมา ศรีตันทิพย์ ขจรยศ สุภาจันทร์ หัวหน้ากองประสานงานการผลิต จรัสศรี พรหมเทพ ประสานงานการผลิต
จัดพิมพ์ กสิสิทธิ์ สำนักงาน บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด เลขที่ 11 ซอยสุขุมวิท 31 (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทร. 0-2670-9800, 0-2662-3000 โทรสาร 0-2662-0919
e-mail: editorial@nanmeebooks.com

เพลทที่ กรุงเทพมหานคร สแกน โทร. 0-2803-2544 พิมพ์ที่ ที เอส อินเตอร์ พรีนซ์ โทร. 0-2174-6055

จัดจำหน่ายทั่วประเทศ บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด เลขที่ 11 ซอยสุขุมวิท 31 (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 www.nanmeebooks.com

กระดาศที่ใช้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ผลิตมาจากไม้ในป่าปลูก โดยไม่ทำลายป่าไม้ธรรมชาติ
และใช้หมึกธรรมชาติจากน้ำมันถั่วเหลือง จึงปลอดภัยต่อมนุษย์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หากหนังสือเล่มนี้ผลิตไม่ได้มาตรฐาน อาทิ หน้ากระดาษสลับกัน หน้าซ้ำ หน้าขาดหาย
สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนใหม่ให้ โปรดส่งไปเปลี่ยนตามที่อยู่ด้านบน

หรือติดต่อ Nanmeebooks Call Center โทร. 0-2662-3000 กด 1

คำนำสำนักพิมพ์

“**กุหลาบ**” เป็นดอกไม้ที่สวยงาม กลิ่นหอมถูกใจจนใครหลายคนขนานนามให้เป็นราชินีแห่งดอกไม้ ปลูกเป็นไม้ประดับตกแต่งสถานที่ หรือเป็นไม้ตัดดอก ส่งขายได้ราคาดี โดยเฉพาะช่วงเทศกาล ผลและกลีบกุหลาบมีสรรพคุณทางยา กินรักษาโรค เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ร่างกาย เรามักนำกุหลาบมากลั่นน้ำมันหอมระเหย หรือใช้ทำงานฝีมือ งานประดิษฐ์ต่าง ๆ กุหลาบจึงเป็นดอกไม้ที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ปลูกแพร่หลาย เป็นแหล่งสร้างรายได้ให้เกษตรกรไทย

นานมีบุ๊คส์ขอพาท่านผู้อ่านไปรู้จักกุหลาบ ในหนังสือชุด **เกษตรกรรมลองทำดู: กุหลาบ** ไปดูว่าต้นกุหลาบมีลักษณะอย่างไร กุหลาบที่ปลูกในประเทศไทยมีพันธุ์อะไรบ้าง มีวิธีปลูกและดูแลอย่างไร รู้จักโรคและแมลงศัตรู ให้หนังสือเล่มนี้ช่วยเด็ก ๆ เรียนรู้การทำเกษตรด้วยตนเอง

นานมีบุ๊คส์หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะช่วยกระตุ้นแรงบันดาลใจต่อผู้อ่าน และส่งเสริมให้คนไทยเห็นคุณค่าของเกษตรกรรม

นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์

ถึงครูและผู้ปกครอง

เริ่มต้นด้วยการอ่าน

หนังสือชุด **เกษตรกรรมลงทำดู** จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักผักผลไม้ ดอกไม้ และสัตว์ ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื้อหาในเล่มประกอบด้วย 3 ส่วน ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องเกษตรกรรม โดยให้เด็กอ่านและลงมือทำด้วยตนเอง

ส่วนที่ 1 ความรู้ทั่วไป

รู้จักเรื่องราวของกุหลาบ ตั้งแต่ลักษณะทั่วไป ลักษณะพิเศษ แหล่งกำเนิด การขยายพันธุ์ ประวัติการเพาะปลูก และการเจริญเติบโต

เนื้อหาในส่วนนี้จะช่วยปูพื้นฐานให้เข้าใจธรรมชาติของกุหลาบ ซึ่งประยุกต์ใช้ในการปลูกกุหลาบได้

พันธุ์กุหลาบ

กุหลาบเป็นดอกไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในแถบเมดิเตอร์เรเนียน ผ่านการปรับปรุงพันธุ์มาหลายยุคหลายสมัย กุหลาบสมัยใหม่จึงแตกต่างจากกุหลาบสมัยเก่าที่มีทรงพุ่มใหญ่ ออกดอกปีละครั้ง ขณะที่กุหลาบสมัยใหม่มีทรงพุ่มเล็กและออกดอกอย่างต่อเนื่อง

กุหลาบสมัยเก่า

กุหลาบพันธุ์เก่าที่โด่งดัง ค.ศ. 1867 นับได้เป็นกุหลาบสมัยเก่าพันธุ์ที่ขึ้นปลูกและพบเห็นได้ทั่วไป ได้แก่ กุหลาบมอญ กุหลาบจุฬาลงกรณ์ คิงส์รอยัลกุหลาบ ซาร์โลนดอร์ และกิลเลีย

กุหลาบมอญ

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับในสวนบ้าน เป็นกุหลาบพันธุ์เก่า มีอายุกว่า 2,800 ปีแล้ว

กุหลาบจุฬาลงกรณ์

เป็นกุหลาบลูกผสมระหว่างกุหลาบฝรั่งกับกุหลาบจีน เจ้าชายวิคตอร์ พระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ เชื้อ และปลูกให้พระตำหนักดาบวิเศษ จังหวัดเชียงใหม่

กุหลาบสมัยใหม่

เป็นกุหลาบลูกผสม ปรับปรุงพันธุ์จากกุหลาบสมัยเก่า ดอกมีหลายสี มีกลิ่นหอม มีดอกตลอดทั้งปีตลอดปี จำนวนดอกได้เป็น 5 กลุ่ม จากลักษณะของสี กลิ่น และดอก ดังนี้

กุหลาบตัดดอก

ทรงต้นเป็นพุ่มเตี้ย ออกดอกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง ดอกเป็นพุ่มแน่น ออกดอกเป็นไม้ประดับ เช่น เดวิดฮิลล์ ซูเปอร์ และอีเดน-ดีลด์

กุหลาบพวง

เป็นกุหลาบลูกผสมระหว่างกุหลาบตัดดอกกับกุหลาบพวง ออกดอกเป็นช่อแบบเดือวกิ่ง กุหลาบพวง แต่ดอกมีขนาดใหญ่กว่าดอกตัดดอก เช่น คิมลินดา และอีเดน-ดีลด์

กุหลาบพุ่มหนา

เป็นกุหลาบลูกผสมระหว่างกุหลาบพุ่มหนาและกุหลาบพวง ออกดอกเป็นช่อแบบเดือวกิ่ง กุหลาบพุ่มหนา แต่ดอกมีขนาดใหญ่กว่าดอกตัดดอก เช่น คิมลินดา และอีเดน-ดีลด์

กุหลาบหนู

ทรงต้นและดอกมีขนาดเล็ก คล้ายกับกุหลาบพุ่มเตี้ย ออกดอกเป็นช่อแบบเดือวกิ่ง เช่น ฟร็องส์-เดอ-โรส และอีเดน-ดีลด์

กุหลาบเลื้อย

มีลำต้นเลื้อย นิยมปลูกตามรั้วบ้าน มีทั้งออกดอกเดี่ยวและออกดอกเป็นช่อ เช่น ฟร็องส์-เดอ-โรส และอีเดน-ดีลด์

สไลด์ภาพจริง

ส่วนที่ 2 ลงทำดู

คู่มือการปลูกกุหลาบ เริ่มตั้งแต่การเลือกพื้นที่ วิธีเพาะและดูแลโรคและศัตรู การเก็บเกี่ยว จนถึงการแปรรูปและทำอาหาร เนื้อหาส่วนนี้มีกรอบวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องปรุงที่เตรียมอธิบายวิธีการทำเป็นขั้นตอน พร้อมภาพประกอบ จึงใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติได้

ปลูกกุหลาบในกระถาง

ถ้าอยากปลูกกุหลาบแคมีพื้นที่จำกัด อาจเปลี่ยนมาปลูกในกระถางก็ได้ เราจะดูมีในไหนทำได้เห็นกุหลาบออกดอก ส่งกลิ่นหอมสดชื่น เราลองมีปลูกกุหลาบด้วยกันเถอะ

วัสดุอุปกรณ์

- กล้ากุหลาบ
- ดินร่วน
- กระถาง
- ปุ๋ยคอก
- ปุ๋ยหมัก

วิธีปลูก

1. ตัดรากที่ติดมากับกล้า ออกเหลือแต่กิ่ง 1 ใบ และลำต้น

2. แช่กล้าในน้ำ 1 ชั่วโมง

3. เสียบกล้าลงในกระถาง 1 ใน 3 ของกระถาง

4. เติมน้ำให้เต็มกระถาง

5. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

6. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

7. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

8. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

9. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

10. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

11. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

12. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

13. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

14. ใส่ปุ๋ยคอก 1 ส่วน และปุ๋ยหมัก 2 ส่วน

บุคคลสำคัญกับชื่อกุหลาบ

ดอกกุหลาบยุคปัจจุบันมีพันธุ์ใหม่ๆ มากมาย เกิดจากการปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์ดั้งเดิมจนเกิดเป็นลูกผสมหลากหลาย กุหลาบเหล่านี้มีชื่อตั้งตามชื่อบุคคลสำคัญ เราลองไปดูกันดีกว่าว่ามีใครบ้าง

กุหลาบควีนลิทีกี

นายของเคอร์ ของสวีเดน ผู้ชำนาญการเขียนกุหลาบ กุหลาบโรเซอควีนลิทีกีมีประวัติอันยาวนาน พระราชทานพระราชานุญาตตั้งชื่อกุหลาบตามพระนามของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กุหลาบพันธุ์นี้มีดอกใหญ่ สีเหลือง เมื่ออยู่กลางแจ้งจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม

กุหลาบพระนามสิรินธร

นายจีระ ดวงพิศรา เป็นผู้ค้นพบกุหลาบกลายพันธุ์ชื่อ "นาคธรา" และทดลองตัดแต่งจนได้กุหลาบพันธุ์ใหม่ จึงขอพระราชทานชื่อ "พระนามสิรินธร" จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กุหลาบพันธุ์นี้เป็นกุหลาบทรงพุ่มดกดอกได้สีชมพูอ่อนเบลอเพียง กลีบซ้อนสวยงาม

กุหลาบปรินเซสจิโกะ

ปี ค.ศ. 1966 นายแพทริก ดิกสัน ผู้ผสมพันธุ์กุหลาบนี้ได้พระราชทานชื่อตามพระนามของเจ้าหญิงมิชิโกะแห่งญี่ปุ่น (ภายหลังคือจักรพรรดินีมิจิโกะ) สักกะและเคเคิ ดอกใหญ่สีชมพูเกือบขาวและพุ่มใหญ่

กุหลาบจอห์นเอฟเคนเนดี

ปี ค.ศ. 1964 นายจิม เบอร์เนียร์ผู้ผสมพันธุ์ชื่อกุหลาบพันธุ์นี้ตามชื่ออดีตประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาจอห์น เอฟ. เคนเนดี กุหลาบนี้มีจุดเด่นตรงที่ดอกใหญ่สีขาวครีม ปลายกลีบได้หยักเป็นคลื่น

ส่วนที่ 3 เกร็ดความรู้เสริม

สวดแทรกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น คุณค่าทางโภชนาการ วิธีการเลือกซื้อ

ช่วยให้เด็กเห็นความสำคัญของการปลูกกุหลาบ และนำไปเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสั้น ๆ อ่านเพลิน

สานต่อด้วยการลงมือปฏิบัติ

ครูและผู้ปกครองควรอ่านหนังสือเล่มนี้ร่วมกับเด็ก เมื่ออ่านจบควรซักชวนและสนับสนุนให้เด็กได้ลงมือปลูกกุหลาบด้วยตนเอง

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีวิธีปลูกกุหลาบในกระถาง จึงปรับใช้กับบ้านหรือโรงเรียนที่มีพื้นที่จำกัดได้

หลังจากปลูกกุหลาบ ควรกระตุ้นให้เด็กสังเกตและจดบันทึกการเจริญเติบโตของกุหลาบ การสังเกตเป็นพื้นฐานสำคัญของการเพาะปลูก เพราะช่วยให้รู้ว่าพืชพันธุ์สมบูรณ์ดีหรือไม่ หากมีปัญหาหรือโรคระบาด ก็จะแก้ไขได้ทัน

ควรนำผลผลิตที่เด็กๆ ปลูกได้มาแปรรูปหรือทำอาหาร เพื่อสร้างความภูมิใจและเห็นประโยชน์ของการทำเกษตรกรรม ซึ่งจะกระตุ้นให้เด็กรักและสนใจอาชีพเกษตรกรรมต่อไป

อธิบายวิธีปฏิบัติเป็นขั้นตอน

4

5

ดูแลหลังปลูก

1 สัปดาห์ต่อมา กุหลาบตั้งต้นโตสวย โกลีในแก้วน้ำดอกออกแล้ว น่าดีใจ คอยกำจัดแมลงและวัชพืช ช่วง 2-3 เดือนแรกควรตัดยอดกิ่ง เบ่งต้นให้ช่อใบ สะดวกหากรอชม ค่อยนำไปปลูกยังที่ออกดอกในฤดูต่อไป มีกันยาว ควรตัดแต่งกิ่งไม่ให้บังแสงและกิ่งล่างไม่ให้ปุ๋ย รดน้ำพอชุ่มเพื่อให้ปุ๋ยซึมลงดินได้รวดเร็ว

ปริมาณการรดน้ำ การรดน้ำควรเป็นแบบประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วค่อยๆ ปล่อยให้แห้ง 3 ชั่วโมง

สารบัญ

ความรู้ทั่วไป

รู้จักราชินีดอกไม้.....	8
เรื่องราวของกุหลาบ.....	10
กุหลาบในประเทศไทย.....	12
พันธุ์กุหลาบ.....	14
สีของกุหลาบ.....	16

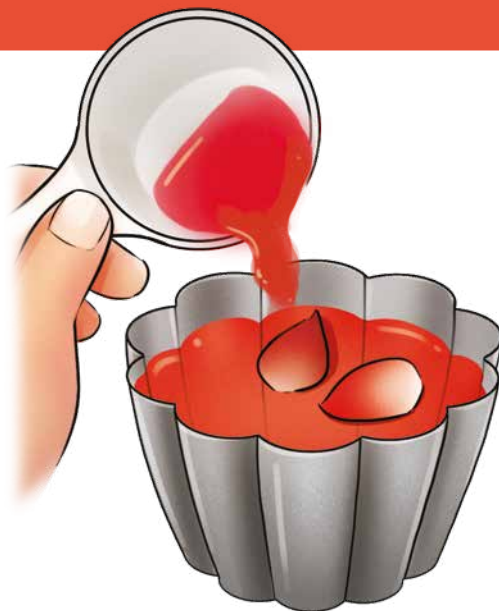

ลองทำดู: ปลูก

เตรียมพื้นที่ปลูกกุหลาบ.....	18
ลงมือปลูกกุหลาบ.....	20
ดูแลราชินีดอกไม้.....	22
โรคและแมลงศัตรู.....	24
ป้องกันโรคและแมลง.....	26
กุหลาบออกดอกพร้อมเก็บ.....	28
ปลูกกุหลาบในกระถาง.....	30
ปฏิทินการปลูกกุหลาบ.....	32

ลองทำดู: ทำอาหาร

ยำกลีบกุหลาบ.....	34
วุ้นกุหลาบ.....	36

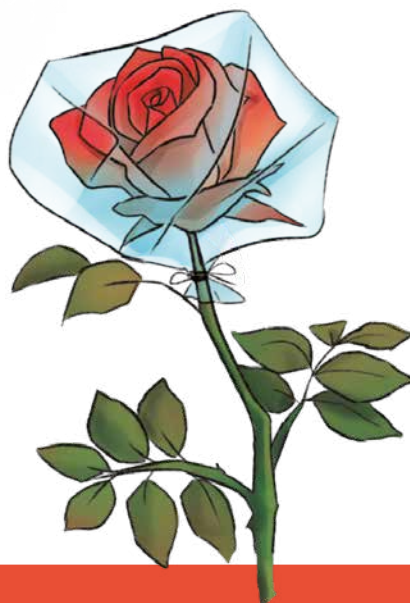
ลองทำดู: แปรรูป

กุหลาบจามูน.....	38
เทียนหอมกลิ้งกุหลาบ.....	40

เกร็ดความรู้เสริม

อุดมคุณค่านานาประโยชน์.....	42
ขยายพันธุ์กุหลาบ.....	44
รวมกลเม็ดเก็บกุหลาบสด.....	46
บุคคลสำคัญกับชื่อกุหลาบ.....	48
ความลึกลับกุหลาบ.....	50

รู้จักราชินีดอกไม้

ในบรรดาดอกไม้มานานพันธุ์ “กุหลาบ” เป็นดอกไม้ยอดนิยมเกือบทุกเทศกาล เพราะสีสันสวยตรึงตากลิ่นหอมตรึงใจ จนถือได้ว่าเป็นราชินีแห่งดอกไม้ มาเรียนรู้ส่วนประกอบของต้นกุหลาบกันดีกว่า เชื่อไหมว่ากุหลาบจัดเป็นพืชวงศ์เดียวกับสตรอว์เบอร์รี่และท้อ ลองมาเรียนรู้กันดีกว่าว่าต้นกุหลาบมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

ดอก

ดอกกุหลาบมีทั้งดอกเดี่ยวและดอกช่อ มีหลากหลายสีขึ้นกับสายพันธุ์ มีกลิ่นหอมเป็นเอกลักษณ์ กุหลาบ 1 ดอกมีกลีบอย่างน้อย 5 กลีบ และมีกลีบเลี้ยงสีเขียวรองอยู่ใต้กลีบดอก แยกเป็นแยกปลายแหลม

ใบ

เป็นใบประกอบ มีใบย่อย 5-9 ใบ ลักษณะกลมรีคล้ายรูปไข่ ปลายใบแหลม ขอบใบหยักคล้ายฟันเลื่อย ผิวใบมีสีเขียวเป็นมัน หูใบติดกับก้านใบหรือแยกออกชัดเจน

ผล

กุหลาบมีผลแบบผลกลุ่ม ลักษณะผลแตกต่างกันตามแต่ชนิด เช่น กลม กลมแป้น ยาวรี มีเนื้อนุ่ม และมีหลากหลายสี ได้แก่ ส้ม แดง เหลือง และน้ำตาล ผลกุหลาบแก่จะแห้งและแตกออก ภายในมีเมล็ดสีน้ำตาลดำ

ลำต้น

กุหลาบเป็นไม้เลื้อย มีทั้งชนิดพุ่มและชนิดเลื้อย ลำต้นสูงตั้งแต่ 10 เซนติเมตรจนถึง 1 เมตรขึ้นไป ลำต้นและกิ่งก้านมีสีเขียว มีหนามแหลมปกคลุม หนามมีลักษณะงุ้มลงเพื่อป้องกันแมลง ในกุหลาบชนิดเลื้อย หนามช่วยพยุงลำต้นด้วย

ราก

เป็นระบบรากแก้ว มีรากแขนงแตกแยกย่อยออกมา รากแก้วจะหยั่งลึกเกาะยึดพื้นดินมั่นคง เมื่อมีอายุ 2 ปีขึ้นไป

เติมความรู้

ผลแบ่งได้ 3 ประเภท คือ ผลเดี่ยว ผลรวม และ ผลกลุ่ม ผลกุหลาบเป็นผลกลุ่ม มีลักษณะพิเศษ คือ เกิดจากดอกเดี่ยวแต่มีหลายคาร์เพล (ส่วนประกอบของเกสรเพศเมีย) แต่ละคาร์เพลแยกจากกันและจะเจริญเป็นผลย่อยๆ